

Badiou'nun Olay Felsefesi Perspektifinden Nietzsche Olayı ve Anti-Felsefesi

Nietzsche's Event and Anti-Philosophy from the Badiou's Perspective of Philosophy of the Event

FEYZA ŞULE GÜNGÖR

Necmettin Erbakan University

Received: 15.08.2022 | Accepted: 14.12.2022

Abstract: Anti-philosophy is a tendency that dates back to Ancient Greece but came into circulation in the late 18th century as a technical term and gained strength in 20th-century Continental Philosophy. Movements such as structuralism/poststructuralism, deconstruction, and postmodernism have been influential in becoming important for anti-philosophy along with the developments in the philosophy of language. These tendencies nourish the anti-philosophy tradition by limiting the field of philosophy or declaring its end. Badiou declares that Nietzsche, whom he considers one of the most significant "events" in the history of thought, also plays a founder role in the construction of modern anti-philosophy and announces him the undisputed king of anti-philosophy. Badiou's denial of all anti-philosophical tendencies on the one hand, and his acceptance of an "event" by excluding Nietzsche from the mainstream of his thought on the other, becomes a critical and necessary philosophical agenda. With this study, we aim to comprehend the anti-philosophical character of Nietzsche's expression, which founds the claims of the closure of philosophy, and to examine Badiou's acceptance of it as an event of thought within the framework of the alternative for Philosophy of Event. The study can also be considered a first step attempt to assess the infrastructure of the anti-philosophy movement, which has a wide range of thoughts from Nietzsche to Lacan.

Keywords: Peer disagreement, independence principle, conciliationism, epistemic self-trust.

Giriş

Alain Badiou *Olay Felsefesi* ile hem yeni bir hakikat kuramı ortaya koymuş hem de hakikat karşıtı birçok düşüncenin radikal eleştirmeni olmuştur. Onun hakikati felsefeye yeniden çağırma mottosu hakikat idealinin terkinin felsefeyi, dayanaksız, kararsız ve akışkan bir kaosu içinde askıda bıraktığı ve anti-felsefeye dönüştürdüğü düşüncesiyle temellenir. Badiou birçok modern felsefecinin metafiziği terk etmekle hata ettiğini, herhangi bir şeyi gerçekten kavrayabilmek için hakikatin doğası hakkında bir anlayış geliştirme zorunluluğunu savunur. Bu temel başlangıç noktasından hareketle; felsefenin evrensel değerleri kurucu veya koruyucu niteliğinin olmadığını söyleyen postmodern fikirlere reddiyeler sunmuş, postyapısalcılığı sofistlik olarak suçlamış, yapısökümün yapısökümünü yapmıştır. 20.yüzyıl felsefesinin aksine ontolojiyi yeniden ciddiye almamız gerektiğini savunmuş; matematiksel bir ontolojiyi kümeler kuramına dayanarak inşa etmiştir (Hewlett, 2018, s. 41). Ona göre bütün bu eğilimler bünyesinde gelişen anti-felsefi tavır ise, hakikat ideali, ontoloji, sistematiklik gibi felsefenin olmazsa olmazlarını yadsıyarak ve değersizleştirerek felsefenin direnişini kırma çabasıdır.

Anti-felsefe, kökeni Antik Yunan'a dek uzanan ancak teknik bir terim olarak 18.yüzyıl sonlarında dolaşıma giren bir eğilimdir. Çağdaş dil felsefesinde etkin olan farklı türlerde dilin ve dilsel değişkenliğin tayin edici rolü, hakikat idealine dair kuşku, sanatın etkilerine retorik yakınlık, pragmatik ve açık politika gibi nosyonlar anti-felsefenin çağdaş yansımalarından sayılabilir. Bu yönelimler sadece felsefenin iddialarını sınırlandırmakla değil; felsefeye saldırarak veya sonunu ilan ederek, değersizleştirerek anti-felsefe alanına yerleşmektedirler. Caputo bu eğilimlerin “farklı biçimlerde mi felsefe yaptıklarını yoksa felsefeden tamamen farklı bir şey mi yaptıklarını” bilemeyeceğimizi ifade eder (Caputo, 2022, s. 136). Anti-felsefeyi bu noktada tanıma/tanımlamada işlevsel olabilecek sorular; felsefe ile felsefe olmayan ama ona benzeyen, onunla rekabet eden şey arasında bir sınır çizmenin imkanı; bu sınırın karakteristiği, soruları, sorunları ve tartışmaları odaklı olabilir. Bu sorgulamaların hepsi anti-felsefeyi kendi başına nispeten tutarlı bir gelenek haline getirecek temel özellikleri teşhis etmeye yöneliktir. Badiou'nun anti-felsefeye odaklanmasının nedeni ise antik dönemden

çağdaş döneme değin felsefi site dışında sayılanlarla bir diyaloga girme/hesaplaşma yoluyla ona karşı bir dil geliştirme çabasıdır. O *Olay Felsefesi* ve ona bağlı hakikat anlayışı ile felsefenin sonunu ilan eden anti-felsefe eğilimlerine radikal bir alternatif sunmaktadır.

Düşünce tarihinde en büyük “olay”lardan biri olarak gördüğü Nietzsche Badiou’ya göre modern anti-felsefe inşasında kurucu bir rol üstlenmiştir. Bu durumda şu nokta ilginçtir: Badiou felsefenin sonunu ilan eden tüm anti-felsefe eğilimlerine reddiyeler sunmakta ve bir alternatif olarak olay felsefesini inşa etmekte; bununla birlikte anti-felsefenin tartışmasız kralı dediği Nietzsche’yi ise bir “olay” kabul etmektedir. Badiou’nun Nietzsche’si yandaşlarının da iftiracılarının da, destekçilerinin de yuhlayıcılarının da yalnız bıraktığı, öncelikle hayatı sonra da düşüncesi açısından olaydır (Badiou, 2016, s. 9). Bu noktada Badiou ve Nietzsche düşüncesi arasındaki bu ilişkiyi analiz edebilmek zorlayıcı olabilir; ancak Nietzsche sorunun özünü ve içerdği çağdaşlığı Badiou’nun olay felsefesi olmaksızın anlamak mümkün gözükmemektedir.

Kendisini tartışmasız bir Platoncu olarak tanımlayan Badiou’nun “Avrupa’nın Platon hastalığından kurtulması lazım” diyen Nietzsche’yle hesaplaşması aynı zamanda felsefenin imkanı üzerine de güncel bir sorgulamadır. Badiou Nietzsche’ye anti-Platonizmine rağmen yakındır; onu kendi düşüncesinin ana akımının dışında tutarak önemli görür. Bu düşünsel ve eleştirel örgü, hem felsefenin klasik meseleleri hem de çağdaş felsefenin imkan ve koşulları üzerine içerdği potansiyel tartışmalar nedeniyle değerlendirilmeyi hak etmektedir. Bu çalışmayla felsefenin kapanışı iddialarını temellendiren Nietzsche söyleminin anti-felsefi karakterini kavramayı ve Badiou’nun onu bir düşünce olayı kabul etmesini *Olay Felsefesi* alternatifi çerçevesinde irdelemeyi amaçlamaktayız. Çalışma Nietzsche’den Lacan’a geniş bir düşünce skalasına sahip anti-felsefe hareketinin altyapısını değerlendirmek için bir ilk adım teşebbüsü olarak da değerlendirilebilir.

Anti-Felsefi Geleneğin İçinde bir *Filozof* Olarak Nietzsche

Badiou *Felsefi İçin Manifesto*’da “büyük modern sofistler” olarak tanımladığı anti-filozof değerlendirmesiyle, felsefeye darbe vurarak askıya alınmasına neden olan düşüncelerle bir hesaplaşmaya girer. Anti-filozofların

babası/kökeni olarak major sofistler olarak adlandırdığı Gorgias ve Protagoras'ı anar. Klasik anti-filozoflar olarak Pascal, Rousseau ve Kierkegaard'ı; çağdaş anti-filozoflar olarak da Nietzsche, Wittgenstein ve Lacan'ı belirler (Badiou, 2021, s. 6). Çağdaş anti-felsefenin kurucusu ve esas figürü bu isimlerden Nietzsche'dir.

Anti-felsefenin bu temel isimlerini ve 20.yüzyılda birçok farklı düşünce eğilimine ayrılacak olan akımlarını felsefenin düşmanları olarak etiketleyen Badiou, bu isimlerin felsefeyi bir koşula dikişlediklerini savunacaktır. Bu dikişleme metaforu felsefe ile felsefe olmayanın sınırlarını tanımayı sağlayabilir. Badiou felsefenin kendisini koşullandıran hakikat usulleri arasında bir geçiş ya da zihinsel bir devri-daim olabilmesi için gereken serbest oyunun sınırlanması ya da tıkanmasının felsefenin askıya alınmasına neden olduğunu savunur. Dikişleme, felsefenin dört türeyimsel koşulunun (şiir, matematik, politika, aşk) birine saplanması, düşüncenin bütünü tek bir türeyimsel usule bırakmasıdır. Bunlardan birine saplanan felsefe onun tahakkümü altına girmekte ve kendi meşruiyeti hakkında bir gedik açmaktadır; bu dikişlenme onun “sonunun gelmesine” değil ancak askıya alınmasına neden olur (Badiou, 2012, ss. 52-53). Badiou'nun değerlendirmesi açısından Hegel ile Nietzsche arasında 19.yüzyıl dikişlerin hakimiyetine geçmiş ve felsefe bu yüzyılda tutulmaya uğramıştır. Pozitivist ya da bilimci dikiş, politik dikiş, şiir/sanat dikişi... Felsefenin kendi türeyimsel koşullarından birine dikişlenmesinin feshedici etkisi altında olduğunun ayırdına varmamızı sağlayan en şaşmaz gösterge ise, felsefenin “sistematik biçiminin” artık mümkün olmadığı önermesidir. Bu anti-sistemantik aksiyom bugün neredeyse sistemantik bir hal almıştır. Sistemantik olmak felsefenin özü gereğidir; Platon'dan Hegel'e kadar hiçbir filozof bundan şüphe etmemiştir. Zaten sistematikliğin reddi felsefenin olanaksızlığı duygusuyla eşleşir (Badiou, 2012, s. 59). Badiou bu dikişlerden kurtulmanın en önemli adımını Descartes ekolündekine benzer ‘dört başı mamur bir üsluba sahip’ sistemantik olanı yeniden canlandırma olarak belirler. Anti-felsefeyle felsefe arasındaki sınırı belirginleştirme, bu olanığın imkanını tartışmamıza da alan açacaktır.

Anti-felsefenin karakteristik özelliklerinden belki de ilki sayılabilecek olan eğilim, dünyanın sınırlarını dilin sınırlarına indirgeyen analitik yönelimdir. Wittgenstein'in “Dilimin sınırları dünyamın sınırlarıdır.” motto-

suyla karakterize olan bu eğilim varlık sorununu dilin egemenliğine bırakmıştır. Kelimeler ile şeyler arasındaki sözde bağı koparan dilliler, bunların keyfi ve rastlantısal dilsel sınıflamalar olduğunu savunmuş ve bu bakış açısından nominalizm çağın ufku haline gelmiştir. Modern anti felsefenin bu ilk büyük öncülü eleştirel bir kaldıraç haline gelmiştir. Wittgenstein'a atfedilen "Büyük Sofistlik" de düşüncenin klasik kategorilerinden kopmayı radikalleştirme girişiminin sonucudur (Badiou, 2012, s. 97). Bu eğilim anti-filozoflar için Batı metafiziğinin büyük köşe taşlarını yerinden etmek için gerekli motivasyonu sağlamış; zaman, Varlık, ego, Tanrı, evren başta olmak üzere birçok kavram tartışmalı hale gelmiştir (Bosteels, 2008, s. 163). Bu nosyonlar bir kez nominalist bir eleştirinin keskin ucuna teslim edildiğinde, dilsel yapılardan çok daha fazlası oldukları ortaya çıkar. Bu noktada felsefi önermeler artık sadece doğrulukları ya da yanlışlıkları tartışılan öğeler olmaktan ziyade felsefenin kendisini hedef tahtasına oturtacak temel problemlere dönüşmüştür. Felsefe artık Nietzsche için bir hastalık, Wittgenstein için kendini bir anlam olarak gösteren gevezelik ve anlamsız laf kalabalığı, Lacan için saçmalık olarak değerlendirilir.

Dilin varlık üzerindeki bu egemenliği felsefenin merkezi kategorisi olarak hakikat düşüncesinde de bir eleştiriye/yadsıma neden olur. Fizik, etik, nörobiyoloji, sanat ve din hepsi belli bir aile benzerliği taşıyan farklı oyunlardır ve her bir oyunun kendine has kuralları vardır. Bütün oyunları içeren bir oyun ya da oyunlar arasındaki ihtilafı çözebilecek bir üst-oyun artık yoktur. Belli bir hakikatin üst-oyun olarak başvurulabilecek bir yapı olmaktan çıkması postmodern bir bükülmedir. Bu tavır retorikğin mantığa, dolayısıyla akla üstün gelmesiyle anlamlandırılır (Caputo, 2022, ss. 191-192). Dilin gücüne o kadar ağırlık verilir ki klasik mantığın temel taşı olan çelişmezlik ilkesi, bazı bilim dallarında bile artık geçerli kabul edilmez. Felsefi eserler artık kendi yapısökümlerini kendi içlerinde taşıyan yapılar olarak değerlendirilir. Bosteels -felsefenin sonu hakkındaki iddialarına rağmen- Heidegger'i bir anti-filozof olarak görmenin önündeki en büyük engelin, ondaki "düşünme" kisvesi altında varolan yıkımın bile hakikatin bu şekilde acımasızca gözden düşmesine yabancı kalması olduğunu ifade eder (Bosteels, 2008, s. 164). Badiou hakikatin felsefeden bu denli dışlanmasının çağdaş anti-felsefeye özgü bir tutum olduğunun altını çizer.

Anti-felsefenin hakikat eleştirisinin bir diğer önemli boyutu ise Platon

karşıtlığının anti-felsefenin temel karakteristiklerinden biri haline gelmesidir. Anti-felsefenin anlaşılması özellikle 20.yüzyılın son çeyreğine hakim olan anti-Platonculuğun anlaşılmasıyla ilişkilidir. Badiou çağımızda kendisi gibi Platoncu olmanın neredeyse bir hakaret gibi algılandığını söyler ve Platon ile ilişkili kalmak isteyen kişinin kendini spekülative bir ötenaziye maruz bıraktığını savunur (Badiou, 2017, s. 198). En keskin karşılığını Nietzsche'de bulan anti-Platonculuk onun "bu yüzyılın Platon hastalığından kurtularak iyileşmesi gerektiği" tanısıyla en keskin halini alır. 1970'lerin ortalarında, 18. yüzyıl anti-filozofları örneğinden sonra, kendisini bir anti-filozof olarak adlandıran Lacan'ın beyanında da anti-Platonculuk büyük bir rol oynamıştır. Onun felsefeye başkaldırışının temel nedeni bilgikuramsal, etik ve ontolojik bazı yorumları Platon'un sarsılmaz temeller haline getirmesi ve felsefe tarihinin bu kökene sadık kalarak büyümesidir. Özlere karşı girdiği polemikte Sartre'ci varoluşçuluğun hedefi de Platon'dur. Heidegger de unutulmuş başlangıcının tarihi olarak "Platoncu dönemci" verir. Badiou Platon semptomunun huzura çağrıldığı bu eğilimlerin yapı sökümünü bitiremeyeceğimizi ifade eder (Badiou, 2015, s. 70).

Anti-felsefenin üçüncü özelliği sayılabilecek olan durum da yine dilsel etkiye ve bu etkinin yarattığı hakikat nosyonunun noksanlığına dayanır. Retoriğin mantığa üstünlüğü ve dilimin sınırları dışında ya da ötesinde kalan bir dünyaya ilişkin sorgulamalar, düşünceye mucizevi veya yarı mistik bir hava katar. Bu bir anlam alanına giriş için felsefi/kavramsal erişimin dışında alternatif erişim yolları denemektir. Bu erişim yolu dilin sınırlarıyla felsefeye kapandığında doğal olarak anti-felsefeye yol açılmış olmaktadır. Gerçekliğin bu türden dilsel veya söylemsel bir yapı olarak inşası anti-felsefede yapılandırmacılıktan mistisizme yol açan bir soruna dönüşmektedir. Dilin de kavramsal bilginin de kapsamı dışında kalan ve simgeleştirilmeye direnen bir boyut sınırın anti-felsefe yanını güçlendirmektedir (Bosteels, 2008, ss. 165-167).

Anti-felsefenin karakteristik özelliklerinden bir diğeri ise eylemsellik nosyonudur. Eylemsellik nosyonu, herhangi bir anti-felsefenin biçimsel karakterizasyonundaki en önemli unsur sayılabilir; felsefi hakikat kategorisini ortadan kaldırma ve bazen de onu aşma gücüne sahip olan tek başına radikal bir jسته güvenmek. Anti-filozoflar tipik olarak Pascal'ın "bahsi", Kierkegaard'ın "inanç sıçraması", Nietzsche'nin "tarihin ikiye bölünmesi" veya

Lacan ve Žižek'inki gibi bazı analitik, etik ya da politik radikal eylemleriyle öne çıkarlar. Bosteels bunun eylem fırsatının eser yoluyla tanınmanın önüne geçtiği bir format yarattığını; ne bir sistem kuran, ne kayda değer bir inceleme, ne de bir kitap yazan anti-filozof karakterinin hakim hale geldiğini ifade eder (Bosteels, 2008, ss. 168-169). Bu dört anti-felsefe özelliğinin doğal bir getirisi ise dildeki değişimdir. Saint Paul'un mektuplarında, Nietzsche'nin aforizmalarında, Kierkegaard'ın günlüklerinde, Rousseau'nun İtirafkar'ında, Lacan'ın seminerlerinde bariz bir biçimde görülen deneysel yazarlık özelliğidir. İfade tarzındaki bu değişim anti-felsefenin kamusal sahneye çıkması olarak da değerlendirilebilir.

Bu ölçütlerle değerlendirdiğimizde; Nietzsche'nin şiire dikişlenen felsefesi, hakikat kategorisinin reddi, matematiğin reddi, Nietzsche'nin Batı'nın tinsel hastalığı olarak gördüğü Platonizme karşı çıkardığı savunular, dilindeki aforizmal üslup onu rahatlıkla bir anti-filozof olarak nitelermeye izin vermektedir. Eski dünyanın değerlerini ortadan kaldırmaya Nietzsche'ye göre felsefe muktedir değildir. Felsefeyi canlı düşünme organizması içindeki virüs halindeki din olarak gören Nietzsche için o virüsü temizlemek mümkün değildir. Çünkü bu virüs kendini gizlemektedir; bu durumda onu görünür kılacak olan anti-felsefedir; felsefi sitenin dışına çıkmaktır. Nietzsche felsefenin sanata dikişlenmesini sağlamakla da -Platon böyle bir dikişin temel yasağı olduğu için- anti-Platoncudur; hatta Badiou onu çağdaş Platonculuk karşıtlığının büyük mucidi olarak niteler.

Nietzscheci anti-felsefe dinsel ögenin bir virüs gibi havaya sirayet eden ancak bir yandan da belirsizliğiyle güçlenen bu dinsel ögenin "numaralarını" ortaya koymayı hedefler. Badiou Nietzsche'nin kendini Hıristiyanlığın en büyük psikologu görmesinin, görünmeyini gün yüzüne çıkarma işlevinde saklı olduğunu ifade eder. Nietzsche'nin filozofları "suçluların en suçlusu" ilan etmesi onların bu virüse yardım ve yataklık etmesi nedeniyledir (Badiou, 2016, s. 83). Deleuze Nietzsche'nin kabul görmüş değerlerin koruyucusu olan filozof reddinin onun anti-felsefe tavrını açıklayabileceğini düşünür (Deleuze, 2016, s. 26). Nietzsche'nin filozofların ancak kimseye zararı dokunmayan ve statükoyu koruyan bir hakikati yardıma çağırdıkları eleştirisi de anti-felsefesinin gerekçelerinden biridir:

Hakikat herhangi bir rahatsızlık vermek istemediği tüm yerleşik güçleri durmadan sağlamlaştıran, rahatına düşkün bön bir yaratı olarak ortaya çıkar,

çünkü o her şeyden önce yalnızca saf bilimdir (Nietzsche, 2019, s. 23).

Kendini en önemli Platonculardan sayan Badiou'nun bu antik ve çağdaş anti felsefelere karşı çağırdığı dört tavır vardır: Şairler çağının sona erdiğini kabul etmek, matematiğin çağdaş biçimlerini ontolojinin vektörü olmaya çağırarak, aşkı hakikat işleyişi içinde düşünmek, politikanın bir başlangıcının yollarını çizmek.

(Başlangıcı belirten) matematiğin, (kovulmuş) şiirin, (yeniden kurulmuş) politikanın, (düşünölmüş) aşkın sofizm-karşıtı şekillendirmesi, benim önerdiğim bu felsefi tavır Platoncu bir tavidir (Badiou, 2012, s. 97).

Felsefenin ancak dikişlendiği koşullardan sıyrılmasıyla bir adım daha atabileceğini iddia eden Badiou çağdaş filozofların alerjisi haline gelmiş olan hakikat idealini yeniden düşüncelerimize çağırır. Felsefe onun için her şeyden önce rölativizm veya şüphecilik uçarılığına kapılmadan hakikatin otoriter rejimine sekte vuran şeydir. Bir ifade kendini destekleyen argümana değil de filozofa, peygambere, krala, rahibin konumuna dayanıyorsa orada bir otorite rejimi hakimdir. Bu tanımda belirleyici olan Platoncu matematiksel çerçevelemenin bir çizgi olarak korunmasıdır. Felsefe ileri sürdüğü şeyi kamuya, diyalojik bir tartışmaya açar. Nietzsche özelinde yoğunlaşacağımız kendini şiire/sanata dikişleyen felsefe ise argümandan da diyalojiden de uzaktır; dilin tekil dehasına bağlıdır (Badiou, 2017, ss. 198-200). Badiou matematiksel çerçevelemenin ise son derece demokratik bir biçimde, nihai bir açıklıkla gerekli kanıtlamaları herkese açtığını savunur. Bu ayrım onun anti-felsefe eleştirilerinin merkezidir. Felsefeyi açık seçik kanıtlarla savunulamayacak ve diyalojiye açamayacak her türlü düşünce anti-felsefidir.

Badiou anti-felsefeye karşı yaptığı bütün bu savunmalara rağmen Nietzsche'yi kendi düşüncesinin ana akımının dışında tutarak bir "olay" kabul eder. Nietzsche'nin "kendi kendinin ölçüsü" olan mutlak tekilliği onu diğer anti-filozoflardan ayırır; Nietzsche klasik felsefi anlamda felsefeye bir kavram getirmiş, bir program ya da proje dahil etmiş değildir; o emsali olmayan bir *eylemi*, aslında felsefeyi yok edecek bir eylemi duyurmayı ve aynı zamanda üretmeyi kendine vazife bilir. O patlama, kopuş, kırılış ile felsefeyi aynı şekilde yapılamayacak bir konuma getirmiştir. Anti-filozof etiketi çağımızda birçok isim için kullanılsa da Badiou'nun major anti-filozof saydığı Nietzsche'deki mutlak tekillik bir kopuşu serimlemiş ve hakikat sorununu

kendi içinde yeniden kurma zorunluluğunu doğurmuştur. Nietzsche'ye anti-filozof özelliği veren, felsefeye bir tür patlamayı dahil eden mutlak tekilliğini Badiou'cu olay felsefesiyle değerlendirmek bu tekilliğin karakteristiğini biraz daha belirginleştirmeye yardımcı olabilir.

Olay Felsefesi Perspektifinden Nietzsche Olayı

Badiou'nun "olay" adını verdiği geniş kapsamlı değişim ve bu değişimin sonucu olarak ortaya çıkan hakikat ve özneleşme süreçlerini Nietzsche olay'ına geçmeden önce kısaca bir değerlendirmeliyiz. Badiou için felsefede yeni bir adım mottosunu eyleme dönüştürecek şey événements (olaylar) şeklinde vuku bulan değişimlerdir. Olay felsefesi; bir olay, bu olayın öznesi ve öznenin olaya kararı ve sadakati üzerine inşa edilir. Olay, süregiden durumda meydana gelen bir kopma, bir kırılmadır. Bir istisnanın patlak vermesi; statükoyu ortadan ikiye bölmesidir. Varlık bilginin, kestirilebilirliğin, statükonun devamlılığına dayanan ontolojik düzene ait verili gerçekliktir. Olay ise Varlık bilgisinin erişimi dışında, tahmin edilemez bir biçimde durumu aşan ve Varlık-dışına ait olarak gerçekleşen kopuştur. Badiou, hakikatin ancak dört alan içerisinde türetilebileceğini ifade eder; bu dört sürece hakikat usulleri ya da türeyimsel usuller adını verir. Felsefenin hakikat üzerine düşünebileceği yegâne dört alan; bilim, sanat, politika ve aşk'tır. Badiou, hakikatin dört türeyimsel alanındaki hakikatlerine; bilimsel olay olarak Galileo'nun devrimini, politik olarak Fransız Devrimi'ni, sanatsal bir olay olarak Aiskylos'un tragedyasını ve aşk olay'ı olarak da bir insanın hayatının verili durumunu aşarak tutkuyla aşık olmasını örnek verir (Badiou, 2005).

Badiou Nietzsche'nin bir öğretisi değil bir *olay* olarak okunması gerektiğini söylerken onun hayatını bu olaydan ayırmaz. Öncelikle onun hayatı, felsefesi gibi, tüm her şeyden bir kopuşu, bir kırılmayı işaret eder. Anonimleşmiş, beylikleşmiş, ehlileştirilmiş tüm rejimlerden toplumsal çöle, mutlak bir yalnızlığa geçiştir. Kendinin "Ben kendime açtığım krediyle yaşıyorum; belki yaşadığım da bir önyargıdır yalnızca?" (Nietzsche, 2011, s. 1) olarak serimlediği mutlak yalnızlığını bir dostu "Kimsenin oturmadığı bir bölgeden gelir gibiydi." sözleriyle ifade eder; bu onun yaşamıyla da merkezden kopuşunu gösterir (Badiou, 2016, s. 17). Nietzsche kendini değerlendirici ilke olarak düşünme düzeneğinin odağına koymuş ve hakikatiyle kendini

eşleştirmiştir. Bu hakikat için yaşamını bütün toplumsal kabullerden sıyırmıştır; Caputo bu hakikatin onu hayatı yerine uçuruma bakmaya zorlayan bir mesele olduğunu hatırlatır (Caputo, 2022, s. 135). Hayatını bu yeni olay'ın merkezine koymasını, hakikat için kanını akıtmak olarak değerlendirir Badiou. Ancak Hristiyanca kefarete anlamında değildir bu:

Bir ruh ne dozda hakikati taşıyabilir, böyle bir risk alabilir? İşte benim için gittikçe daha fazla, değerlerin gerçek ölçütü haline gelmiş olan şey (Nietzsche, 2011, s. 3).

Nietzsche'nin felsefi düşüncesi, zaman zaman birbiriyle çatışan yedi ismin ağı içinde oluşturulmuştur: İsa veya Çarmıha Gerilmiş, Dionysos-Ariadne, Aziz Paul, Sokrates, Wagner, Zerdüş ve bütün bu isimleri kapsayan, bir yandan çok açık bir yandan da en muğlak isim olan Nietzsche. O bu isimler etrafında, deyim yerindeyse çarpışa çarpışa kendi adına varmış ve kendi adıyla hakikatini oluşturmuştur. Nietzsche'nin kendi adıyla hakikat inşasını Badiou bir olayın vuku bulması olarak değerlendirirken, Heidegger ve Deleuze Nietzsche okumalarında onun kendi hakikat kategorisini kendi ismiyle inşa edişini değerlendirmeye almazlar (Badiou, 2001, ss. 2-3). Badiou ise "Nietzsche beyan ve ilan ettiği hakikatin hayatıdır." diyerek onun metnini öğretisel bir konfigürasyon içinde değil, beyan edici, olaysal bir figür içinde değerlendirmemiz gerektiğini savunur. Nietzsche'nin kendi hakkında zaman zaman delilik olarak değerlendirilen söylemlerini Badiou kanını akıttığı, beyan ve ilan ettiği hakikatin hayatı olarak yaşadığının tasviri olarak görür. Nietzsche'nin metnini ve kendini birbirinden ayırmak mümkün değildir; o bir metnin yazarı olarak orada değildir; kendi kendisi zaten metnidir. Yaşadığı hayat yazdığı metnin düzeneğine içkin bir kategori olduğu için, zaten yazdığı her şey kendi adının amblemini taşır (Badiou, 2016, s. 40). Nietzsche'nin hakikatiyle eşleşen hayatının olaysallığı tartışılabilir ancak Badiou'nun sorusu onun olayının hangi noktaya kadar düşünce olayı sayılabileceğidir. Bu radikallik Heidegger'in dediği gibi hala Batı metafiziğinin içinde ve sınırlarında hareket eden bir radikallik midir; yani yenilikçi, sıra dışı tekilliği üzerinden sorgulanması yeterli midir? Onun felsefesini sıradışı bir öğreti olarak değil "olaysal bir beyanın tanınması" olarak okumak mümkün müdür? Nietzsche düşüncesi -anti-felsefe içinde olmasına rağmen- bir olaya, bu olayın koşulları yani olay adını taşıması için gerekli olan, Badiou'nun bir olay için talep ettiği "kırılma/kopuş, özne, karar,

sadakat” adımlarını Nietzsche’de takip etmeye çalışacağız.

İlk adımda, Nietzsche’nin metnin form ve üslup olarak bir kırılmayı, kopuşu serimlemesi Badiou açısından bir kıstastır. Onun dili form, üslup ve içerik olarak klasik felsefe yapma tarzlarından ve dilinden bir kopuşu ortaya koyar. Badiou “ilenme” adını verdiği bu yeni türün eski’nin hiçbir yansımasının kalmasını istemeyen yeni bir tür olduğunu ifade eder. Kendisi bu formun tekliğini “Yazılarımın havasını soluyabilen, bunun bir yüksek yer havası, sert bir hava olduğunu bilir. O hava için yaratılmış olmalı insan, yoksa oldukça büyüktür üşütme tehlikesi.” diyerek serimler (Nietzsche, 2011, s. 2). Nietzsche’nin düşünme ve yazma düzeneklerini yıktığı, aforizmalı, şiirli, metaforlu üslup matematiğin kovulması ve hakikatin yerinden edilmesiyle birebir ilişkilidir. Platon felsefenin sınırını belirlemek için şiiri sınırın dışında bırakmıştı; Nietzsche de aynı dışarda bırakışı matematiğe uygular (Badiou, 2012, s. 100). Matematiğin nesnelliğinden sıyrıldığı hakikatin karşılık okuyucusundan da öznel yaklaşım talep eder. Felsefenin önemli karakteristiklerinden olan diyalojiyi dışlar; ödünsüz ve kendi kendine konuşur, metni bir tür polemikler risalesidir. Bu risale türünde kanıtlama zorunluluğunu da duyumsamaz: “Kanıtlanmaya ihtiyacı olanın pek değeri yoktur.” (Nietzsche, 2010, s. 14).

Bu bir üslup tarzı olmaktan ziyade öze ilişkin bir yargıdır; sistematik yazmamaya dair bilinçli bir çabadır. Us ona göre değerlendirici ustur. Onda değerlendirici us varolan her şeyi taşıdığı değer üzerinden sorgular; bu us kanıtlamayla uğraşmaz (Solomon, 2020: 206). Kanıtlama her an asıl değeri kaçırabilecek bir mantık silsilesine göre işler. Çekiçle yapılan felsefe hakikatin beyansal bir tarzda dünyaya gelişidir; hakikati buyurur o; hakikatin görülmedik duyulmadık boyutunu aşıkaretme çabasıdır. Hakikati diyalojik bir tartışmayla ortaya koymaz, o keşfedilecek bir şey de değildir; beyan edilen şeydir. Eskiye talan eden, kopuşa uğratan bir beyanın riskini almak, onu taşımaktır. Ona göre acı çekmektir; çünkü burada kendini serimleme kendini kendi olarak bütünüyle feda etme, ortaya koyma vardır (Badiou, 2016, s. 16). Çekiçle diyalogda kendine soru sorulması, kanıtlanması mümkün değildir. Bu sistemleştirmeye karşı bir tepkidir; her bir önermenin bir sistemin desteğine ihtiyaç duymadan ayakta kalabilmesinde ısrarcıdır. Ancak burada ihmal etmememiz gereken nokta onun felsefesinde tekrar eden temel tezlerden oluşan bir çekirdeğin olduğudur.

Badiou'nun olay örgüsünde de sebep sonuç mantığına göre işlemeyen bir patlama sözkonusudur. Beyan edilen hakikat ansızın, birdenbire, bir şeyin sebebi sonucu olmayarak, ancak kanıtlandıktan sonra değerli kabul edilmeye ihtiyacı olmayarak vuku bulur. Badiou'nun olay felsefesinde kanıtlanmak bir yana, zaten durum içindeki verilerle kanıtlanabiliyor ve belli bir güzergah takip edilebiliyorsa bu olay değildi. Nietzscheci hakikat düşüncesinde olduğu gibi durumda olay gerçekleşmeden önce tahmin ve temsil edilecek bir hakikat yoktur; sadece gerçeğe uygunluk vardır (Badiou, 2012, s. 25). Gerçeğe uygunluk, açıklanabilir, devamlılığın bilgisine dayanarak düzenlenen verilerle analiz edilebilir, bilginin erişimine açıktır. Bir olayın vuku bulacağı kopuşu, kırılmayı ise bu veri ve analizlerden çıkarımlamak mümkün değildir. Badiou siyasi bir olay olarak kabul ettiği Fransız Devrimi'nin kendine yol açtığı düşünülen siyasi, ekonomik, tarihsel koşulların bütününden çok daha fazlası olduğunu, bunların ayrı ayrı da ilişkisel içinde de devrimi açıklayamayacağını savunur. Varlık ve olay arasında uçurum yaratan bu kopuş önceden öngörülemez; verili bilgi ile öngörülebilecek olsaydı durum olaya sızmış olacak ve olayın olaylığı gerçekleşmeyecekti. Nietzsche de kendi hayatı ve düşüncesiyle herhangi bir şeyin sonucu değildi; felsefenin olağan durumunda vuku bulan bir kırılma/ortadan ikiye ayırma olayıdır. Olay felsefesinde olay, verili durumu beklenmedik bir kopuşla ikiye ayırıyor ve ondan öncesi ve sonrası denecek şekilde bir kırılma yaşıtıyordu. Badiou'nun değerlendirmesi açısından Nietzsche de felsefeyi öncesi ve sonrası olarak ayıracak radikal bir kırılmadır.

Badiou'nun Varlık ve Olay arasındaki kopuşla inşa edilen hakikat diktumunun Nietzsche olayındaki karşılığını ararken, onun temel edimi olan "bütün değerlerin başka değerlere aktarılması" sorgulanması gereken ilk edimdir. Bu edimin düşünce koşulları onun olaylığını biraz daha aydınlatmaya yarayabilir. Badioucu olaysal kapatma/ikiye bölme/kırılma figürü Nietzsche'de en keskin tavidir. Onun yaşamı da, düşüncesi de, nihai edimi de bir kırılma, ikiye bölme fikrine dayanır. Nietzsche için felsefenin kendisi radikal bir kırılmadır; felsefi edim onun için bir olay'dır. Bu olayın sahnesi tüm dünyadır; en radikal, en yıkıcı, en kesintili ve uygulama alanı en geniş (Badiou, 2016, s. 33). Kapatacağı hiçbir şeyin düzenlenişini istemez Nietzsche, orayı ikiye bölerek ayırma peşindedir. İnsanlık tarihini ikiye

bölme, bütün devamlılıkları kesme imgesidir aradığı. Kendine Yıl-I ile başlayan yeni bir takvim oluşturur.

Zira ben insanlık tarihini ikiye bölecek kadar kuvvetliyim (Nietzsche, 1921, s. 308).

Bir olay hazırlıyorum, öyle ki, büyük bir olasılıkla insanlık tarihini iki parçaya bölecek... (Nietzsche, 1921, s. 358).

Bu felsefi edimin ilk belirlenimi kendi içine çekilmiş salt bir söylem olamayacağıdır; o bir deneysel felsefe öne sürer.

Benim yaşamakta olduğum gibi deneysel bir felsefe, deneme sıfatıyla bile, radikal nihilizmin imkanlarını önceler (Nietzsche'den akt. Badiou, 2016, s. 54).

Deneysel felsefe ibaresi burada kavramsalın, söylemselin karşısı olarak değerlendirildiği için felsefenin klasik yollarından bir kopuşu işaret eder. Felsefeyi, 'filozofun mumyaları' dediği kavramda, söylemde değil deneyimde kavrayan bir edimdir. Onun deneyciliği kendine uygun bir yaşam anlayışı bulma girişimlerinin bütünüdür; bu bütünün oluşturduğu bir felsefi tavidir. Denemek ve bir yere yerleşmeyi reddetmek aforizmik üslubunun da içinde olduğu bir deneydir. Onun deneysel felsefesi etik, sanat ve dindeki problemlerle sınırlandırılabilirdi ancak o kendi yöntemini genel bir felsefi yöntem olarak görmüştür. Kierkegaard öznel hakikat teorisini bu alanlarla sınırlamıştı ancak Nietzsche herhangi bir probleme deneysel olarak karar verilemiyorsa onun "sözde problem" olduğunu savunur (Solomon, 2020, s. 210).

Deneysel felsefede edim, Badiou'nun olay felsefesinde de kilit önemde olan, aniden belirş figüründedir. Olayın nedeni, hazırlığı veya öngörölülüğü yoksa onu nasıl kavrayacağız? O patlamayı, çekiç darbesini nasıl anlamlandıracağız? Badiou deneysel felsefenin statüsünün kendi kendisinin öncülü olmak olduğunu söyler. Nietzsche olayın kendisi olmak, görünmezi yakalamak için yeni bir dildir. Bir kırılış, kopuş, kesiş ya da patlamada bir şeyin hareket ettirmemesi, o kırılmanın kendi kendisinin öncülü olması gibi.

Ben kendi kendimin öncüsüyüm bu halkın arasında, karanlık sokaklarda kendi kendimin çığırkanyım (Nietzsche, 2007, s. 233).

Nietzsche'nin anti-sistemik deneysel tavrı, bir felsefi soruya yanıt

verirken soruşturmanın o soruya özgü olmasını talep eder. Felsefi problemleri kendi başlarına soruşturulmadan, çözümleri başka problemlerin çözümlerine dayandırmak ona göre dürüstlük yokluğudur. Her soru da her cevap da özerktir; bunu paradoksal olma arzusuyla da yapmaz. Amaç farklı soruların yanıtlarının çelişkili olması da, tutarlı bir bütün oluşturması da değildir. Amaç her soru için, deneysel soruşturma karakteristiği gereğince, tüm alternatiflerin ortaya konulması ve kendi koşullarınca değerlendirilmesidir. Onun deneysel felsefesi varoluşun anlamını şu andaki deneyimin dolayimsızlığında arar. Kurtuluş bir bütün içinde değil dünyanın tek tek her anında tamamlanan bir idealde aranır.

Nietzsche'nin mutlak tekilliğine bizi biraz daha sokacak giriş burasıdır: onun ortaya koyduğu felsefi edimin deneyselliğinde değerler ya da anlam sorununu aşan bir yön vardır; yeni değerler ihdası değildir sözkonusu olan. Eski değerlerin yıkılmasını zafer olarak görüşü de onların bağlandıkları üstün ilkenin de çöküşü olmasıdır:

Yeni putlar dikmiyorum ben; önce eskiler öğrensin, balçıktan ayakları olmak ne demekmiş.... Putları (ki benim için ülküler demektir) devirmek-zanaatım asıl bu benim (Nietzsche, 2011, s. 2).

Badiou'ya göre bu eşiği geçmeyen Deleuze ve Heidegger nihayetinde kendini delilik adı altında hem yerine getiren hem de ortadan kaldıran noktayı gözden kaçırmıştır. Badiou Deleuze'un *Nietzsche ve Felsefe* adlı kitabındaki "Nietzsche'nin en genel projesi, anlam ve değer kavramlarını felsefeye sokmaktır." beyanına bu nedenle itiraz eder. Nietzsche'nin deneysel felsefi eylemi bir olaydır; belirsiz özel adı Nietzsche olan mutlak bir kırılmadır. Nietzsche kendi olayının tekilliğini *Ecce Homo*'da "Neden Ben Bir Kaderim?" ile belirginleştirir. Kaderim der çünkü Nietzsche özel adı, programsız kavramsız bir kopuştur. Kader plansızdır; birdenbire herhangi bir koşula bağlı olmaksızın patlak verendir (Badiou, 2001, ss. 3-4). Nietzsche'nin en sert, ödünsüz söylemi -Badiou bunu *hakikat kararı* olarak niteleyecektir- hakikatin kararını verecek kişinin kendisi olmasıdır. Nietzsche kendisini hakikatlerin ölçüsünü elinde tutan, kararını veren ilk kişi olarak belirler. Aslında bu, öznel hakikat kategorisine dair Badiou'nun eleştirilerinin hedefi olabilecek bir ifadedir; o matematiğin dışlanması felsefi önermeleri kanıtlama yükümlülüğünü ortadan kaldırdığını ve kişisel hakikatlerin tiranlığının yolunu açtığını ifade etmişti. Ancak Badiou onun hakikat kararını

bir olayın olaylığını tanıma eylemi bağlamında ayrı bir yere koyar. Badiou olay felsefesinde bir hakikatin vuku bulması için onun hakikat olduğuna karar veren öznelere olması gerektiğini ifade etmekteydi. Nietzsche bu iktidarı kendine ayırır. Bir hakikatin hakikat olabileceğine karar veren kendisidir; hakikat kararı ona düşünsel bir iktidar sağlar (Badiou, 2016, s. 22). Hakikat alıştığımız felsefi kalıpların, kanıtlamaların dışındadır; hakikat artık güven vaat etmez. Bu bir risktir. Nietzsche için “Neyi göze alabilirim?” sorusunun cevabıdır.

Nietzsche olayının ilk niteliği Hristiyan olmaması ve Fransız devriminin aksine eski istikrarın değerlerini tamamen reddetmesidir. Kırılış tamamen yeni bir patlayıcı madde ile gerçekleşmelidir. Fransız Devrimi ona göre ortadan kaldırmak istediği dünyada yapıma dinamiti kullanmıştır (Badiou, 2016, s. 58). Badiou Fransız Devrimi’ni bir olay sayarken Nietzsche onun içerden hareket eden bir patlama olduğunu düşünür ve devrimin gerçekleşmediğini savunur. Gerçekleşmeyi, devrimin Nietzscheci anlamda bir arşipolitikanın (üst-siyasal) tasavvur ettiği anlamda gerçekleşmemesidir. Gerçekleşmemiştir, çünkü dünya tarihini gerçekten ikiye bölmemiş, böylece eski değerlerin Hristiyan aygıtına dokunulmamıştır. Nietzsche için devrimin iddia ettiği eşitlik toplumsal eşitlikle sınırlıdır ve daima hınç tarafından emredilmiştir.

Patlamanın, olayın birdenbire olması gerekliliğini ileri sürmesi de bununla ilişkilidir; eğer bir süreç içinde hareket edilecek olsaydı o mutlaka eski kavram ve söylemlere bulanacak, dinamitin yapısına sızacaklardı. Filozof bu nedenle ağır ağır işleyen bir süreçle devrim yapamaz:

Benim filozoftan anladığım şey, o yakınında ne varsa hepsinin tehlikede olduğu korkunç bir dinamittir... (Nietzsche, 2011, s. 63).

Badiou Nietzsche’nin felsefi edim için devrimci edimin biçimsel niteliklerini almasını devrim mimetizmi olarak değerlendirir. Mimetik süreç, radikal kırılış metaforu, patlayıcı, dinamitleyici bir üslubu içerir. Anti-felsefe içerisinde değerlendirdiği Nietzscheci felsefi edim, bir olayın taşıması gereken mutlak kırılışı sağlamakla katıksız bir olay olma payesini almaktadır. Nietzsche “Bu kez ağır toplarımı cepheye sürüyorum! Korkarım insanlık tarihi inflak edecek ve ikiye ayrılacak.” dediğinde artık eski dünyanın değerlerinden

söz edilmez; onların revizesi, durumluğunu koruması söz konusu değildir. Badiou'nun diğer olay örneklerinde ortaya koyduğu gibi, devrim olayı bir kez vuku bulduktan sonra önceki durumun hükmü kalmaz; aşk olayı gerçekleştikten sonra önceki durumunuzun önemi yoktur. Bütün kurallar ve yasalar artık orada kalmıştır. Amaç eski durumun içinden yeni değerler ihdas etmek değil yeni değerlendirme ilkelerinin yaratıcısı olmaktır.

Bu noktada Nietzsche olayının nitelikleri konusunda tartışmalı diğer noktaları açmaya başlayabiliriz. Nietzsche “İnsan değilim ben, dinamitim!” diyerek eski duruma dair tahrip arzusunu radikal bir şekilde beyan eder (Nietzsche, 2011, s. 111). Nasıl olur da, patlamanın merkezinde Hristiyan olmayan dinamiti bulmuş olan kişi, tahrip edecekleri şeyin üstünde olabilir? Biraz daha somutlaştırsak, dinamit nedir ve nasıl oluyor da Nietzsche dinamiti o ortamdan sıyrılıp buluyor? Yukarıda da ifade edildiği gibi Nietzsche heci tarz bir deneysel felsefe, bir felsefi edimin beyanı olarak değerlendirilmişti. Burada artık bu dinamit işlevi gören beyanı açmamız gerekiyor. Dünya tarihini ikiye bölecek beyan nedir?

Beyanın içeriği türsel adı Hristiyanlık olan eski dünyanın ve onun eski değerlerinin mahkum edilmesidir. Buradaki mahkum etmek/mahkum edilmek ediminden çıkarabileceğimiz şey felsefe yapmanın hüküm vermek olarak betimlendiğidir. Nietzsche Hristiyanlık türsel adı altındaki tüm eski dünya değerleri hakkında hükmünü beyan eder:

Hristiyanlığı mahkum ediyorum. Hristiyan kilisesine, bir savcının şimdiye dek ağzından çıkmış en korkunç suçlamayı yöneltiyorum. O bana göre, düşünebilecek yozlaşmaların tümünden çok daha büyüktür; olabilecek yozlaşmaların en kötüsüdür, olabilecek en uç yozlaşma istemidir (Nietzsche, 2008, s. 82).

Hristiyan töresinin açığa çıkarılması eşine rastlanmaz bir olaydır, gerçek bir yıkımdır. Kim bu konuyu aydınlatmışsa, bir force majeure, bir alın yazısıdır, insanlık tarihini ikiye böler. Ondan önce yaşayanlar, ondan sonra yaşayanlar... Doğrunun yıldırımı, şimdiye dek en yüksekte olan şeyin üzerine düştü tam (Nietzsche, 2011, s. 119).

“Bugüne kadar yapılmış en korkunç suçlama” olarak ifade edilen beyan

olayın özüne aittir; o hükmünü rasyonel argümanlarla savunma gibi bir işleme ihtiyaç duymaz, hüküm ya da hakikat “buyrulur”. Badiou “en korkunç suçlama” ibaresindeki aşırılık ve abartı gibi görünen vurguyu hükmün olay olma niteliğini taşıması olarak yorumlar; bugüne kadarki suçlamalar bir durumsa Nietzsche’ninki hepsinden farklı ve kopuş gerçekleştirecek kadar aşırı olmalıdır. Badiou’nun olay ölçütlerine göre bu felsefeyi radikal bir kırılışa bağlamakla olay özünü taşımaktadır (Badiou, 2016, s. 75). Nietzsche bu derin nefretin hükmünü *Decca*’de tüm insanlar okusun diye ilan eder.

Hristiyanlığa karşı olan bu suçlamayı tüm duvarlara, duvar bulunan her yere yazacağım-körlerin bile görebileceği harflerim vardır benim (Nietzsche, 2008, s. 83).

Bu beyanın özünü oluşturan eylem gündelik siyasetin hesaplarından daha radikal bir düzeyde tüm insanlığı hedefler; Nietzsche’nin devrimini diğer devrimlerden ayırır, bu nedenle Badiou onu arşi-politik (üst-siyasal) olarak değerlendirir. Nietzscheci anti-felsefi ediminin kendisi bir üst-siyasal edimdir ve üst siyasal edim dünyanın tarihini “Kurtuluş gününde; Birinci Yıl’ın birinci gününde (hatalı eski takvime göre 30 Eylül 1888” tarihli devrimci bir takvime göre ikiye ayırır:

Büyük siyasete yeni girdik, hatta çok büyük siyaset... Büyük ihtimalle tarihi ikiye bölecek, öyle ki yeni bir takvime ihtiyaç duyulacak, Birinci Yıl 1888 olacak bir etkinlik hazırlıyorum (Nietzsche, 2008, s. 87).

Deneyisel felsefi eylem arşi-politik olduğu için filozof da filozof ötesidir. Nietzsche’nin kendisiyle ilgili, kimi zaman delilik alameti gibi görünen, “çağın ilk filozofu ve iki bin yıl arasında kararlı ve kıyamet yüklü bir şey” türünden nitelendirmelerini bu yolla anlamayı önerir Badiou. Nietzsche’nin iki bin yıl arasında duran ölümcül bir ayaklanma gibi gördüğü; kendinin hem peygamberi, hem aktörü hem de adı olan bu anti-felsefi eylem, sadece felsefe yapma tarzlarında bir değişiklik talep etmemekte; üst-siyasal bir dönüşüm istemektedir. Bu noktadan sonra bu devrimin, felsefi eylemin araçlarına odaklanacağız. Nietzsche bunu neye uygulamaktadır, üst-siyasal olacak anti-felsefi olay nedir? Felsefi olarak ilan edilen şey öyledir ki, tek başına onun ilan edilme ihtimali bile dünya tarihinin ikiye bölünmüş olduğunu ispatlar. Bu neden? Çünkü arşi-politik eylemle Hristiyan yasasını delmek bile kopuşun başlangıcıdır. Nietzsche’nin dünya tarihini

ikiye bölme hareketi taklit ettiği devrimci şemadan farklı olarak bir egemenliğin yerine; arşi-politik edimin yaratacağı “bir dünyayı olumlama” yeteneğidir.

Şimdiye dek eşi gelmemiş en büyük muştucuyum; şimdiye dek kavramı bile olmayan, öylesine yüksek ödevler biliyorum... Böylece zorunlu yıkım getirici bir adamım ben. Çünkü doğru binlerce yıllık yalanla kavgaya tutuşunca, kim-senin aklından bile geçirmedeği depremler, sarsıntılar göreceğiz; dağ, koyak birbirine karışacak. Siyasa kavramı o gün bir düşünceler savaşı içinde hepten yitip gidecek; eski toplumun tüm siyasal kurumları havaya uçacak –çünkü yalan üstüne kurulmuş topu da. Yeryüzünde ilk benimle başladı büyük siyasa (Nietzsche, 2011, s. 112).

Nietzschecil felsefi edimin projesi olan arşi-politika yeni bir “dünyayı olumlama” rejimidir. Bu onun sosyolojinin yerine bir egemenlik oluşumu öğretisi ortaya koyma çabasıdır. Nietzsche'ye göre Hıristiyanlık, modern dünyanın politik hastalıklarının kaynağı ve nedenidir. Burada politika kelimesi düşüncede, bir egemenlik oluşumları öğretisini, bir hayati gücün yoğunlaşma tipleri öğretisini serimler. Bu proje politikayı ontolojik, epistemolojik ve onların yansımaları olan egemenliklerin enkaza çevrilmesi olan çok daha büyük bir siyasi proje olarak görmesidir. Pozitivist sosyolojinin yerine egemenlik oluşumlarının değerlendirilme sosyolojisi geçirme önerisi de projesinin içeriğine dahildir.

Nietzsche'nin olay felsefesinin doğurduğu arşi-politik edimin tüm diğer revizyonist edimlerden ayrıldığı nokta onun eski egemenlik biçimleri yerine yeni egemenlik yaratıcı bir hamle yapmamasıdır. Hıristiyan dinamitin karşısına bir tür bilgelik koymak meselesi de değildir; bu dinamiti yu- muşatmak, sağaltmak değildir. Nietzsche için mesele, Hıristiyan dinamiti- nin karşısına çıkarılan Hıristiyan olmayan bir patlama icadıdır. Değerlerin yeniden değerlendirilmesi yeni değerleri tesis etmeyi amaçlamaz; burada Badiou onun kıyasıya mücadele ettiği Hıristiyanlık veya rahip egemenliği- nin yerine başka bir egemenlik figürü derdinde olmadığını söyler. Bu yaratıcı edim başka bir egemenliğe indirgenebilseydi Nietzsche'nin olay olma karakteri ortadan kalkmış olurdu. Değeri olan ve tekilliği oluşturan bu değerlendirilmeden çıkarılacak ölçüttür; hiçliğe karşı hayat: Nietzsche'nin *Put- ların Alacakaranlığı*'nda söylediği kesin aksiyoma göre: “Hayatın değeri tah- min edilemez” (Nietzsche, 2010, s. 12). Hayat, her türlü değerlendirmenin

değerlendirilemez temelidir. Bu yaratıcı edim Nietzsche'nin "Evet'e doğru yeni yolum" belirlemesindeki yeni bir dünyayı olumlama, dünyaya Dionysosca bir yön verme, Dionysoscu bir nihai Evet deme gücüdür. Büyük Evet'tir eskinin yerine ikame edilen. Büyük Evet olduğu haliyle dünyaya Dionysoscu bir evet demek gücüdür (Badiou, 2016, s. 97). Nietzsche'nin beyan ettiği üst-siyasal devrim sosyolojiden felsefeye, teolojiden sanata yaşamın tüm alanlarına kanlı canlı bir Evet deme ve o güne kadarki durumu ortadan kaldırma olayıdır.

Nietzsche Olayının Özneleri Sorunu

Badiou'nun olay kurgusunda en kritik nokta öznenin karar edimi ile olay'ı tanınması ve ona sadakat göstermesidir. Olayı olay kılan nokta ona sadakat göstererek, bu karar verilemez olayı olay bilerek özneleşen bireylerdir. Badiou'nun bu yeni özne öğretisi özneyi olaya, olayı özneye tabi kılan döngüsel bir süreçtir. Hakikatin doğrulanması ve karara bağlanmasını sadakat temrinine bağlayan Badiou burada bireyden bir risk alabilmesini ve hesaba gelmez yasa üstü olayı tanınmasını bekler. Hesaba gelmez olayı karara bağlamak risktir çünkü sadakat gösteren özne dışındakiler için olay anlamıdır; bu kopuşu açıklamak, sebep sonuç ilişkisi içinde kanıtlamak mümkün olmadığı için özne yalnızdır, tekildir (Hewlett, 2018, s. 169).

Bu noktada Nietzsche'nin okurları sorunu 'Nietzsche olayının olay olduğuna karar veren, sadakat gösteren özne kimdir/kimlerdir?' sorusuna evrilir. Badiou'nun olay felsefesine göre, olayın olaysal tanınması için birinin "Nietzsche olayı vaki oldu." demesi gerekir; bu olayın koşuludur. Bu tanıma olaysaldır, yasasızdır, hesaplanamaz. Bu noktada "Nietzsche'nin patlama halinde ortaya çıkan olaylığını kim tanıyacaktı?" sorusu kilit noktadadır. Nietzsche kendi beyanını insanlığın karşı karşıya kaldığı en büyük meydan okuma olarak görmektedir. Ancak hitap edeceği dinleyiciler konusunda farklı tavırlar sergiler; zaman zaman kendini yerleştirdiği konuma yükselbilecek okuyucu olmadığını ve onların henüz doğmadığını bildirir:

...ve gülüyorlar, anlamıyorlar beni, ben bu kulaklara uygun ağız değilim (Nietzsche, 2007, s. 17).

Bu kitap çok az kişiye aittir. Belki de hiçbiri henüz yaşamıyor bile (Nietzsche, 2008, s. 1).

Ama neden konuşuyorum ki ben, kimsede benim kulaklarım olmadıktan

sonra! Burada zaman henüz bir saat erken benim için (Nietzsche, 2007, s. 233).

Kimi zaman da artık okuyucusu olmasını arzu eder; bu tanınmayı zorla talep eder:

Yakında insanlığa, karşı karşıya kaldığı en büyük meydan okumayla yüzleşmek zorunda kalacağımı öngörerek, kim olduğumu söylemek bana vazgeçilmez görünüyordu (Nietzsche, 2011, s. 1).

Zaman zaman ve çoğunlukla da okuru için güçlü özendiriciler kullanır; onlara kendini okumakla ulaşabilecekleri yüksek bir paye sunar:

Bana öyle geliyor ki, bir kimsenin kitaplarımdan birini eline alması, kendine verebileceği en büyük payedir (Nietzsche, 2011, s. 41).

Nietzsche bir yandan kim olduğunu ilan etmeye heveslidir bir yandan da bu eylemin tanıklarının henüz doğup doğmadığı konusunda bile mual-laktadır. Badiou bu çemberi herhangi bir arşi-politikanın çemberi olarak görür. Bu noktada şu tartışmayı ortaya koymamız önemli görünüyor: Badiou diğer olay türlerinde olayın olay olması için ona karar veren ve sadakat gösteren özneler olmasını zorunlu görmekteydi. Badiou burada da diğer olay örneklerinde beklediği sadakati mi beklemektedir yoksa Nietzsche'nin olaylığına karar veren öznelerin sadakati farklı mı olacaktır? Nietzsche olayı, bir düşünce olayı olması hasebiyle bu noktada diğer olaylardan ayrılır; bu durumda olaylığına karar verecek öznelerin kim olduğu kadar bu öznelerin sadakatinin niteliği de tartışmalıdır. Fransız Devrimi'ne gösterilecek sadakat, aşk olayına sadakat, Galileo'nin devrimine gösterilecek sadakat ile Nietzsche olayına sadakat farklı türden bir içeriğe sahiptir. Nietzsche'nin olaylığına sadakat duyacak öznenin en az Nietzsche kadar yıkıcı olması beklenir. Nietzsche kitaplarının salt okunmasını talep etmez; okuyucudan daha büyük talepleri vardır; onların da bir patlayıcı, bir dinamit olmalarını bekler. Onun kadar okuyucusunu provoke eden başka bir filozof bulmak güçtür; deneysel felsefe programına uygun olarak okuyucularının da sonsuzca şüpheli, külyutmaz ve cesur olmalarını bekler. Ancak aynı okuyucular bu patlayıcı kudreti, Nietzsche'den öğrendikleri gibi, ona karşı da kullanmak durumundadırlar. Daniel Conway'ın *Nietzsche's Dangerous Game: Philosophy in the Twilight of the Idols*'ünden Bull'un aktardığı aşağıdaki alıntı bu ikilemi ortaya koyar:

Nietzsche'nin çocuklarının döneklığı asla tamamlanmaz. Ona karşı dönebilirler, onu inkar edebilirler, hatta öğretilerini lanetleyebilirler ancak bunların hepsini de yine Nietzsche'den onlara miras kalan stratejiler ve öngörülerle yaşama geçirebilirler (Bull, 2013, s. 56).

Bu noktada Nietzsche'nin talep ettiği okuyucu, arşi-politika projesine bağlıdır. O bir tür direniş topluluğu kurmak istemektedir. Stratejisinin işe yaraması için Nietzsche, okuyucularını (dinamitlerini) agonistik düşmanlara dönüştürmek, Hıristiyanlığın muhalifleri olarak kendini onlarda cisimleştirmek istemektedir. Onun okuyucularından beklediği sadakat yanlış anlaşılma/yanlış yorumlanmama değildir. Bilakis Nietzsche, yalnızca yanlış anlaşılmasının kaçınılmaz olduğu şekilde değil, aynı zamanda yanlış anlaşılmanın, anlaşılmanın gerekli bir parçası olduğu bilgisiyle de yazar. Bu noktada Badiou'nun özgürleşme siyaseti ile Nietzsche'nin üst-siyasal ediminin öznesinden beklenenler kesişir. Nietzsche'nin talep ettiği özneyi Badiou da militan bir figür olarak görmek istemektedir.

Badiou'nun özgürleşme siyaseti de mevcut siyasi toplumsal yapılanmalarda yapılacak revizyonlar yerine bu yapılanmaların temelden değiştirilmesi ve ölçülemez farklılıkta yeni bir düzenlemenin oluşturulmasını savunur (Demirtaş, 2018, s. 56). Badiou'nun sadakat temrinine göre olay vuku bulduktan sonra özne, önceki durumla değil bizzat o olayla yola devam edecektir; bu artık duruma inatla olayın açısından bakma şeklinde gösterilen öznel bir azimdir. Fransız Devrimi gerçekleşmemiş gibi yapılamaz, Galileo'nun devrimi gözardı edilip önceki gerçeklikle bilim yapılamaz, aşk olayı vuku bulduğunda özne aşık olmadığı duruma devam etmez; sadakat eksik olduğunda özneleşme mümkün olmayacaktır. Bir düşünce olayı olarak Nietzsche vuku bulduğunda öznenen beklenen de ona karşı bile olsa bir patlama olmaktır; onun anti-Hıristiyan hükmünün devamlılığını sağlayacak sadakat da her zaman deneysel, her zaman patlayıcı, her zaman yaşamı olumluyıcı bir üst-siyasaya bağlı olmaktır.

Nietzsche'yi olay olarak tanıyarak sadakat gösteren öznelerin azlığı bu olayın gücünün, arşi-politika fikrinin samimiyetinin, fedakarlığının faydasız ya da değersiz olduğu anlamına mı gelir? Nietzsche olayındaki son derece değerli göstergeyi yakalamak bu soruyu anlamsız kılacaktır. Herhangi bir felsefe için belirleyici bir soru ile ilgili bir göstergedir bu. Nietzscheci veya Nietzsche karşıtı olmanın anlamından ziyade onun olaylığını 'bu yüzyılda

dünyanın yüzüne ve düşüncenin boyutlarına ne anlamda Nietzscheci bir elin değmiş olduğunu' tartışmaya açan bir göstergedir.

Sonuç

Badiou hakikat kategorisinin felsefeden dışlanması, felsefenin bir koşula dikişlenmesi, ontolojinin gözden düşürülmesi gibi nosyonları, Nietzsche'yi de en temel figürlerinden biri olarak değerlendirdiği, anti-felsefe eğilimi çerçevesinde değerlendirmektedir. Anti-felsefe felsefi düşünmenin mevcudiyeti, devamlılığı ve sistematikliğini tehdit edici bir eğilim olmakla birlikte Badiou bunun felsefeyi ayakta ve diri tutan bazı sonuçlara aracı olabileceğini de gözardı etmez. Felsefenin yeni bir görev biçimindeki olanağını ortaya çıkarması, mantığın hilelerini ve dogmatik tehlikeyi göstermesi bu sonuçlarından en önemlileridir. Bu anlamda felsefe her zaman anti-felsefenin mirasçısıdır; red tonunda bile onu yenileme, güncelliğe ve modernliğe kaydetme teşebbüsü izlenebilir.

Badiou'nun modern anti-filozofların kralı olarak nitelediği Nietzsche'nin anti-felsefesinden felsefeye miras kalanların izini sürdüğümüz bu çalışmada öncelikle onun özdeği sanatsal, edimi ise üst-siyasal bir anti-felsefe ortaya koyduğunu ifade edebiliriz. O Deccal isminin de ima edileceği gibi, felsefenin laikleştirilmesinde ısrar etmiş; felsefeyi hermeneutiğe, dogmatikliğe karşı tetikte tutma görevi yüklemiş, hakikat sorununa onu anlamdan kopararak yönelmenin yolunu açmıştır. Badiou Nietzsche'nin anti-felsefesinin felsefeyi kendi modernliğine kaydeden büyük bir yönü olduğunu da vurgular. Felsefeyi sanata dikişlemek olarak eleştirdiği durum da Nietzsche'den felsefeye kalan bir mirastır; sanat Nietzsche için tüm değerlerin tersine çevrilmesi gibi temel bir jest de dahil ama özellikle filozof tipinin değiştirilmesi amacıyla kritik paradigma işlevi görür. Nietzsche sanatı böyle bir anti-felsefe için üslup olarak benimsemişse de onun edimi bir üslup olmanın ötesinde arşi-politik bir edimdir. Nietzsche deneysel felsefesi ile felsefeye üst-siyasal bir görev yüklemektedir. Onun devrim mimetizmi herhangi bir alanda yapılacak revizyon veya devrimle değerlerin ortadan kaldırılamayacağı kabulüne dayanır; anti-felsefesi de bununla ilişkilidir; olduğu haliyle felsefe bu dünyanın değerlerini feshetme gücüne sahip değildir. Üst-siyasal edimler yeni bir egemenlik ihdası arzusunda olmamakla birlikte durumda bir kopuş yaratarak yeniyi, yaşama olumlama

açabileceklerdir. Badiou bütün bu alışıldık durumda yarattığı kopuşlar, kırılma ve etkileriyle ile onu bir düşünce olayı olarak kabul etmektedir.

Ancak nihayetinde anti-felsefe, Badiou'nun Nietzsche için de söylediği gibi, insanın mutlaka keşfetmesi, bulması ve kaybetmesi gereken bir eğilim olarak değerlendirilebilir. Badiou kişinin Nietzsche'yi deneysel felsefi eyleminin arzusunun coşkuluğunda keşfetmesini; onun felsefeden kopuşunu yeni bir hakikat figürü arama, anlamla yeni bir kopuş icat etmeye zorlayan bir kırılış olarak bulması gerektiğini ifade eder. Nihayetindeyse onu kaybetmek gerekir. Çünkü anti-felsefe, her şey söylenip yapıldığında, felsefe kendine miras kalanla kendini revize ettikten sonra silinmeli veya gözden kaybolmalıdır. Badiou anti-felsefe seminerleri serisinde Nietzsche, Wittgenstein ve Lacan değerlendirmelerinde de anti-felsefenin etkilerinden sonra ortadan kaybolma olayının yaşandığını ifade eder ve bu kaybolmayı bir tür kendini felsefe için feda olarak değerlendirir. Nietzsche'nin anti-felsefesinden sonra Wittgenstein ve Lacan'ın anti-felsefesini ve felsefeye miraslarını değerlendirmek bu eğilimi bütünselliği içerisinde anlamak için zorunlu bir adım olacaktır.

Kaynaklar

- Badiou, A. (2001). Who is Nietzsche? *Pli The Warwick Journal of Philosophy*, 11, 1-11.
- Badiou, A. (2005). *Being and Event*.
- Badiou, A. (2012). *Felsefe İçin Manifesto* (M. Erşen, Çev.). Monokl.
- Badiou, A. (2015). *Fransız Felsefesinin Macerası* (P. B. Yalım, Çev.). Metis.
- Badiou, A. (2016). *Nietzsche Anti-Felsefe Seminerleri* (İ. Birkan, Çev.). Sel.
- Badiou, A. (2017). Platon, Sevgili Platon'umuz. İçinde S. E. Er & B. Akar (Ed.), *Yaşayan Platon. Çizgi*.
- Badiou, A. (2021). *Lacan Anti-Felsefe Seminerleri*, (N. K. Sevin, Çev.). Sel.
- Bosteels, B. (2008). Radical Antiphilosophy. *Filozofski vestnik*, XXIX(2), 155-187.
- Bull, M. (2013). *Anti-Nietzsche* (M. B. Tokdemir, Çev.). Doruk.
- Caputo, J. D. (2022). *Hakikat- Postmodern Çağda Bilgelik Arayışı* (R. Yılmaz, Çev.). Kapı.
- Deleuze, G. (2016). *Nietzsche* (İ. Karadağ, Çev.). Otonom.

- Demirtaş, M. (2018). *Özgürleşme Siyasetinde Fark ve Olay*. Otonom.
- Hewlett, N. (2018). *Badiou, Balibar, Rancière* (H. İ. Mavituna, Çev.). Metropolis.
- Nietzsche, F. (1921). *Selected Letters of Friedrich Nietzsche* (O. Levy, Ed.). Doubleday.
- Nietzsche, F. (2007). *İşte Böyle Dedi Zerdüşt* (A. Cemal, Çev.). Kabcacı.
- Nietzsche, F. (2008). *Deccal Hristiyanlığa Lanet* (A. Kaya, Çev.). Say.
- Nietzsche, F. (2010). *Putların Alacakaranlığı* (Tüzel, Çev.). İş Bankası.
- Nietzsche, F. (2011). *Ecce Homo- Kişi Nasıl Kendisi Olur* (C. Alkor, Çev.). İş Bankası.
- Nietzsche, F. (2019). *Eğitimci Olarak Schopenhauer* (C. Atilla, Çev.). Say.
- Solomon, R. C. (2020). *Akılcılıktan Varoluşçuluğa Varoluşçular ve 19. Yüzyıldaki Kökenleri* (R. Kuldaşlı, Çev.). İş Bankası.

Öz: Anti-felsefe, kökeni Antik Yunan’a dek uzanan ancak teknik bir terim olarak 18.yüzyıl sonlarında dolaşıma giren ve 20.yüzyıl Kıta Avrupası Felsefesi’nde oldukça güçlenen bir eğilimdir. Dil felsefesindeki gelişmelerle birlikte yapısalcılık/postyapısalcılık, yapısöküm, postmodernizm gibi hareketler anti-felsefenin önem kazanmasında etkili olmuştur. Bu yönelimler felsefenin alanını sınırlayarak ya da sonunu ilan ederek anti-felsefe geleneğini canlı tutmaktadır. Badiou düşünce tarihinde en büyük “olay”lardan biri olarak gördüğü Nietzsche’nin aynı zamanda modern anti-felsefe inşasında kurucu bir rol üstlendiğini beyan eder ve onu anti-felsefenin tartışmasız kralı ilan eder. Badiou’nun bir yandan tüm anti-felsefe eğilimlerine reddiyeler sunması, bir yandan da Nietzsche’yi kendi düşüncesinin ana akımı dışında tutarak bir “olay” kabul etmesi kritik ve tartışılması zorunlu bir felsefi gündem oluşturmaktadır. Bu çalışmayla felsefenin kapanışı iddialarını temellendiren Nietzsche söyleminin anti-felsefi karakterini kavramayı ve Badiou’nun onu bir düşünce olayı kabul etmesini Olay Felsefesi alternatifi çerçevesinde irdelemeyi amaçlamaktayız. Çalışma Nietzsche’den Lacan’a geniş bir düşünce skalasına sahip anti-felsefe hareketinin altyapısını değerlendirmek için bir ilk adım teşebbüsü olarak da değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Anti-philosophy, philosophy of event, tendency, Badiou, Nietzsche.

